

Protokoll 6/2020

fört vid Kommunstyrelsens råd för Agenda 2030s
sammanträde tisdagen den 29 september 2020 kl. 16:00-
17:30, Distansmöte Skype

Ledamöter

Gustav Fridolin (MP) Ordförande
Erik Wassén (L)
Gunnar Caperius (C)
Ulrika Hoff (KD)
Anton Clarholm (SD)
Ahmed Abdirahman (OPOL)
Helena Klintström (OPOL)
Johan Kuylenstierna (OPOL)
Marika Markovits (OPOL)
Azuka Nnamaka (OPOL)
Anders Tranberg (OPOL)
Gertrud Åström (OPOL)

Övriga närvarande

Veronica Wolgast Tjänsteman
Björn Hugosson Tjänsteman
Ebba Agerman Tjänsteman
Heidi Englund Tjänsteman
Lina Sjölin Tjänsteman
Maria Svanholm Tjänsteman
Anna Hadenius Tjänsteman
Elisabeth Rosenquist Tjänsteman
Gunilla Glantz Tjänsteman
Alexandra Göransson Tjänsteman

Justerare Gustav Fridolin, Anton Clarholm

Datum för justering 2020-10-06

Paragraf §§1-5

Sekreterare Ylva Hellgren

§ 1
Mötet öppnas

Ordföranden Gustav Fridolin (MP) förklarar sammanträdet öppnat.

§ 2 **Justering**

Ordföranden Gustav Fridolin (MP) och Anton Clarholm (SD) utses att justera protokollet. Justering sker den 6 oktober 2020.

§ 3**Remiss av Handlingsplan för biologisk mångfald i
Stockholms stad****Beslut**

Agenda 2030-rådet vill inledningsvis framhålla att rådet finner förslaget till handlingsplan i stora delar bra, och ett steg framåt i förhållande till nuvarande arbete. Det gäller till exempel arbetet med blågrön infrastruktur, invasiva arter och det föreslagna systemet med prioriterade arter. Rådet ser också positivt på hur förslaget pedagogiskt förklarar hur det förhåller sig till och är beroende av andra av staden beslutade dokument och processer.

Rådet ser särskilt positivt på att förslaget markerar hur arbetet är i linje för att nå målen i Agenda 2030. Rådet vill här framhålla att fler mål i Agenda 2030 än de angivna påverkas av hur staden lyckas i sitt arbete för biologisk mångfald. Det gäller särskilt när man tar in det perspektiv som både anges i förslaget till handlingsplan och är utgångspunkt för Agenda 2030: hur arbetet i en del av världen påverkar andra. Här kan nämnas att vilken form av biobränsle staden använder i energiproduktion påverkar både möjligheterna att nå mål 15 om biologisk mångfald och mål 7 om hållbara energisystem. Likaså finns en koppling mellan mål 15 och mål 12 om hållbar konsumtion, och rådet noterar positivt hur förslaget till handlingsplan anger att arbete med upphandling är ett verktyg för att staden ska bidra positivt (också utanför stadens gränser) för biologisk mångfald.

Rådet har i flera tidigare yttranden markerat vikten av att i stadens dokument ange vilka målkonflikter som uppstår i arbetet och hur staden avser hantera dessa. I arbetet med biologisk mångfald finns uppenbara målkonflikter med behov av exploatering och invånarens möjlighet att nyttja naturen. En större tydlighet i hur dessa målkonflikter kan adresseras skulle kunna stärka ställningen för arbetet med biologisk mångfald.

Rådet skulle gärna se att staden överväger mer konkreta mål för arbetet med biologisk mångfald. Konkreta mål skapar förutsättningar för kontinuitet och tydlighet. Det ger möjlighet att på ett pedagogiskt sätt se hur arbetet fortskrider över tid. En tanke som framfördes under rådets diskussion var att arbeta med mål runt vissa nyckelarter på samma sätt som görs med nyckelbiotoper. Vidare framfördes under diskussionen att om målen för biologisk mångfald inte är tillräckligt konkreta kan det vara svårt att prioritera

arbetet om det till exempel står i konflikt med planerade exploateringar, där målen ofta är mycket konkreta uttryckta.

Vidare konstaterar rådet att det är bra om en handlingsplan som denna anger en utgångspunkt, en förklaring om vilken nivå staden anser sig ha idag utifrån vilket mål såväl som framgång eller bakslag kan mötas. Här kan till exempel stadens biotopkarta användas.

Det vore också bra om handlingsplanen tydligare definierade vilken roll stadens vill ta för att nå målen i samverkan med andra. Det gäller då såväl samverkan med andra markägare som har stor påverkan på stadens möjligheter att verka för biologisk mångfald som samverkan med andra kommuner och regionen.

Avslutningsvis ser rådet fram emot att handlingsplanen efter antagande leder till att arbetet för biologisk mångfald intensifieras och prioriteras. Prioriteringar bör innebära att arbetet syns tidigt vid exploateringar och är en integrerad del av all stadsplanering. Rådet förutsätter att denna prioritering återspeglas i de åtgärdsplaner och den områdesplanering som ska ske. Det framfördes också i diskussionen att det kan krävas investeringar för att nå målen, exempelvis för vidare artinventering i Stockholm.

Ärendet

Trafikdirektör Gunilla Glantz och stadsträdgårdsmästare Elisabeth Rosenquist Saidac presenterar projektet Grönare Stockholm.

Trafikdirektör Gunilla Glantz inleder med att ge en bakgrund till Grönare Stockholm.

År 2017 antog kommunfullmäktige Riktlinjer för planering, genomförande och förvaltning av stadens parker och naturområden. Trafiknämnden fick då en utökad budget för att anlägga ett antal större parker och / eller gröna stråk i ytterstaden.

Budgeten för Grönare Stockholm är på 300 miljoner kronor och projektet är uppdelat i 3 etapper:

- Etapp 1 & 2: 25 parker, stråk och torg upprustas och utvecklas
- Etapp 3: 7 utvalda platsers ekosystem och gröna infrastruktur stärks

Stadsträdgårdsmästare Elisabeth Rosenquist Saidac ger därefter exempel på pågående och avslutade projekt inom Grönare Stockholm. Bland annat presenteras projekten Magelungens strandpromenad, Solursparken, Vårbergstoppen och Flaten

entrén. Hon ger även exempel på hur staden arbetar med eksamband, insektshotell, risbänkar och pollinering.

Därefter tar miljödirektör Anna Hadenius vid. Efter några inledande ord lämnar hon över ordet till Maria Svanholm, avdelningschef Miljöanalys på Miljöförvaltningen, som presenterar *Handlingsplan för biologisk mångfald i Stockholms stad*.

Syftet med handlingsplanen är att ange inriktning för stadens arbete med biologisk mångfald - samtidigt som bostadsförsörjningen prioriteras.

Stadens Vision 2040 är att ”Stadens grönområden är tillgängliga och trygga med en rik biologisk mångfald och smarta ekosystemtjänster som gör staden väl rustad för ett förändrat klimat”.

I kommunfullmäktiges budget för 2019 står att ”Staden behöver ta ansvar för att följa upp och bibehålla den biologiska mångfalden. Vi vill ta fram en strategi för att utveckla stadens biologiska mångfald så att staden tillsammans med boende, fastighetsägare och förvaltningar kan bidra till att utveckla den gröna infrastrukturen”. Miljö- och hälsoskyddsnämnden fick i uppdrag att ta fram en strategi för biologisk mångfald i samarbete med samordningsgruppen för grönare Stockholm.

Handlingsplanen bygger på fem strategier:

1. Lyft fram prioriterade arter och naturkvaliteter
2. Uppmärksamma biologisk mångfald i stadens processer
3. Genomför ekologiska förstärkningsåtgärder
4. Utveckla kunskap och kommunikation
5. Utveckla verktyg som underlättar samverkan och genomförande

Handlingsplanen har kopplingar till Agenda 2030:s globala hållbarhetsmål genom mål 11 (hållbara städer och samhällen), mål 14 (hav och marina resurser) och mål 15 (ekosystem och biologisk mångfald).

Exempel på hur man arbetat med handlingsplanen:

- Workshops och rundabordsamtal med intressenter om handlingsplanen
- Justeringar i handlingsplanen efter kontorsremiss till stadens förvaltningar och bolag
- Handlingsplanen antagen av miljö- och hälsoskyddsnämnden i juni 2020

Just nu är handlingsplanen ute på extern remissrunda och planen ska beslutas av kommunfullmäktige under november 2020.

Rådet diskuterar därefter följande frågeställningar:

- Fångar handlingsplanen de viktigaste faktorerna (som Stockholms stad har rådighet över/kan bidra till) för att nå målen gällande biologisk mångfald i Agenda 2030 samt miljöprogrammets mål om Ett Stockholm med biologisk mångfald i väl fungerande och sammanhängande ekosystem?
- Bidrar handlingsplanen till att staden blir en mer hållbar stad i enlighet med Agenda 2030?
- Vilka konsekvenser för social hållbarhet har handlingsplanen? Lokalt och globalt?

Frågor och diskussion i rådet följer.

Särskilda yttranden

Anders Tranberg (OPOL) har inkommit med ett särskilt yttrande, se bilaga till protokollet.

§ 4**Beslut om remissyttrande till ”Program mot våld i nära relationer m.m.”**

På förra sammanträdet behandlade rådet *Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella ändamål samt sexuellt våld oberoende relation 2021-2025*. Nu har programmet skickats ut på officiell remiss till rådet.

Rådet beslutar om att rådets yttrande från diskussionen om programmet på föregående möte tas som rådets formella remissyttrande.

§ 5 Övriga frågor

Beslut

Rådet beslutar att godkänna förslaget till sammanträdesplan.

Ordföranden presenterar en preliminär plan för höstens resterande sammanträden, samt förslag på teman för vårens sammanträden.

5 november:

- Hållbarhetsrapporten.
- Finansborgarrådet Anna König Jerlmyr medverkar.
- Återkoppling av hur hanterade styrdokument tagits om hand.

Ordföranden föreslår ett fysiskt sammanträde för rådets medlemmar, digitalt för övriga medverkande. Det kommer vara möjligt att skicka in frågor till finansborgarrådet i förväg.

24 november:

- Konjunktur och ekonomi, biträdande stadsdirektör föredragande.
- Remiss av Kulturstrategiskt program för Stockholms stad (svar 15 dec), kulturförvaltningens direktör föredragande.

Ordföranden föreslår ett förlängt sammanträde med en timme (16.00-18.30), sannolikt kommer det ske på distans.

Våren:

- Hållbara städer. Hur staden arbetar med social hållbarhet i stadsutvecklingsprocessen. Mål 11-ansvariga föredragande.
- Hur skola och socialtjänst samverkar. Utbildningsdirektören föredragande.

Anders Tranberg

Särskilt yttrande Handlingsplan för biologisk mångfald

Övergripande

Att kommunen bygger ut Miljöprogrammet med handlingsplaner som Handlingsplanen för biologisk mångfald. Samtidigt har det sedan mycket länge funnits styrinstrument som berört biologisk mångfald och som tar upp mycket av det som finns i nuvarande handlingsplan, med några undantag. Dessa tidigare styrdokument har fått inte riktigt fått genomslag och allt för sällan nått ut hela vägen till slutet av kedjan där det står en entreprenör med möjlighet att bestämma vad som ska göras konkret på en plats i kommunen. Ett kontinuerligt arbete med ekologiska frågor (inkluderande biologisk mångfald) har funnit åtminstone sedan 90-talet i kommunen. En viktig rapport togs fram 1995 om Stockholms ekologiska känslighet. Denna rapport var en viktig pusselbit för att kartlägga kommunens mest artrika och känsliga miljöer, men har inte uppdaterats trots ny kunskap. Denna rapport nämns knappt längre och inte heller i denna handlingsplan.

Att handlingsplanen för biologisk mångfald nu lanseras i Stockholms stad samma år som EU avslutar sin planperiod för biologisk mångfald 2011-2020 (benämnd "EU:S strategi för biologisk mångfald till 2020")¹ ger en fingervisning om att Stockholms stad lite sen på bollen här. Att hela EU ligger före Stockholms stad i någon mån gör att följande fråga bör ställas: vad har saknats för att Stockholms stad skulle kunnat göra en sådan här handlingsplan mycket tidigare under 2000-talet? Att ett "fönster" öppnats för en handlingsplan för biologisk mångfald just nu när även klimathandlingsplan tagits fram må vara en förklaring, men i stort så hade en sådan här handlingsplan kunnat lanserats långt tidigare.

Bra uppföljning av tidigare dokument saknas

En problematik som bör nämnas i sammanhanget är att Stockholms stad brister när det gäller att redovisa vad tidigare delmål resulterat i inom Miljöprogrammets kapitel en hållbar användning av mark och vatten från 2008 och framåt. Bra indikatorer har ofta saknats för naturvård/biologisk mångfald, men det fanns med förslag på indikatorer i Miljöprogram 2008-2011, se nedan. Dock är det även här oklart vad som hände vid programmets utgång 2011, vad hade staden åstadkommit?

1

https://ec.europa.eu/environment/pubs/pdf/factsheets/biodiversity_2020/2020%20Biodiversity%20Factsheet_SV.pdf

Delmål nr	Förslag på indikatorer avseende målområde 4 Hållbar användning av mark och vatten	Kommentar
4.2	Andel exploateringar där naturvärden och/eller rekreativvärden gått förlorade och de ekologiska funktionerna inte återskapats	Uppföljningen kan göras årsvis på genomförda exploateringar. Data finns tillgänglig inom exploateringsnämnden.
4.3	Andel stockholmare som regelbundet vistas i park eller naturområde nära bostaden	Nyckeltalet mäts genom medborgarenkäten och följer upp omfattningen av invånarnas besök och vistelse i parker och naturområden i närheten av sitt bostadsområde under sommarhalvåret.
4.5	Andel öppna gräs- och våtmarker med bete av den totala gräs- och våtmarksarealen	Nyckeltalet ger ett underlag för att indirekt följa upp trenderna för många arter och ekosystem. Årliga uppgifter från stadsdelnämnderna och exploateringsnämnden jämförs med utgångsdata ur databasen för Stockholms biotopkarta.
4.5	Areal mark per år där restaurering och nyskapande av ängar, betesmarker, våtmarker och andra kulturpräglade biotoper, genomförs	Nyckeltalet följer upp insatser som i sig leder till goda förutsättningar för en ökad biologisk mångfald. Årliga uppgifter från exploateringsnämnden och stadsdelnämnderna jämförs med utgångsdata ur databasen för Stockholms biotopkarta.
4.5	Areal mark per år där friställnings- och förnygringsåtgärder genomförs avseende ädellövträd	Nyckeltalet mäter åtgärder som ger en god delbeskrivning av stadens arbete för att nå detta mål. Med en åtgärd avses en insats i ett ädellövträdsbestånd.

Den uppföljning av Miljöprogrammet perioden 2016-2019 som gjordes tar inte fasta på några indikatorer när gällande delmålet "Staden ska ha en livskraftig grönstruktur med rik biologisk mångfald" så nämns bara översiktligt vad staden arbetat med.

Att det saknas bra dokumentation med vad som fungerat i staden och inte fungerat bra påverkar dessvärre nuvarande handlingsplan för biologisk mångfald negativt då den inte kan avstamp i tidigare erfarenheter på samma sätt.

En handlingsplan är positivt - men stadens egna organisation behöver utvärderas

En handlingsplan för biologisk mångfald kommer sannolikt bidra till förbättringar och hjälpa till att öka fokuset på biologisk mångfald som en mycket viktig miljöfråga. För att komma framåt effektivt är det dock inte säkert att nuvarande organisation är optimal i kommunen.

Stockholms stad har en ovanligt stor förvaltningsstruktur p.g.a. sin storlek och de många förvaltningarna har delat upp park- och naturrelaterade frågor mellan sig på ett sätt som gör det mycket svårt att få en överblick över vem som gör vad i kommunen. Detta gör det sannolikt också svårt att styra mot gemensamma mål och skapa en bra organisation som samlat bidrar till att öka den biologiska mångfalden. Att Trafikkontoret, som främst har personal som arbetar med vägar och teknisk infrastruktur, också ska arbeta med biologisk mångfald är otydligt och det finns risker med att biologisk mångfald hamnar i skuggan när denna förvaltning primärt ska jobba med trafik.

En natur- och parkförvaltning finns i flera kommuner men inte i Stockholm. Det fanns dock en parkförvaltning i Stockholms stad fram till 90-talet med den lades ner. Att låta en natur- och parkförvaltning, med en egen naturvårdsavdelning, ansvara för olika distrikt i kommunen vore önskvärt. Personal i form av naturvårdsbiologer skulle i huvudsak arbeta på en sådan avdelning. Naturmark med rik biologisk mångfald skulle då skötas från en förvaltning istället för som idag där ett flertal olika förvaltningar är inblandade. Vad som är rik

biologisk mångfald har kommunen kartlagt ungefär i kartunderlaget som visar ekologiskt särskilt betydelsefulla områden (ESBO). Stadsdelsförvaltningarna har idag väldigt stort ansvar även för naturmark med rik biologisk mångfald, men resurserna är begränsade hos dem för att ha personal som är utbildade naturvårdsbiologer eller motsvarande.

Det vore önskvärt med en extern utvärdering av stadens organisation gällande hur mark rik på biologisk mångfald hanteras.

Handlingsprogrammet som avstamp för ökad biologisk mångfald

Detta är nödvändigt att detta handlingsprogram åtföljs av flera åtgärdsprogram som kan precisera vad för typ av åtgärder som behövs i olika geografiska områden i kommunen. På så sätt säkerställs att intentionerna i handlingsprogram också genomförs operativt på marken.

Gällande strategierna så saknas ett par strategier utöver de fem som staden tagit upp.

- Genomför en omfattande kartläggning av arter i kommunen

På sidan 25 i handlingsplanen står det att "Tillgången på kunskap om stadens djur- och växtliv är relativt god i Stockholm". Denna ståndpunkt kan ifrågasättas då kunskapen finns om en del arter, men sett till det totala antalet arter så är dessa relativt kända arter ganska få. Det borde istället stå att tillgången på kunskap om stadens djur och växtliv är högst skiftande och är på flera håll dålig p.g.a. avsaknad av ordentliga inventeringar. Mot bakgrund av detta borde handlingsprogrammet ta chansen att också sätta en omfattande inventering av olika artgrupper i kommunen. Inventeringarna bör göras av personer som är experter inom respektive artgrupp för att få så bra faktaunderlag som överhuvudtaget är möjligt. Med en mer heltäckande kartläggning av kommunens biologiska mångfald utförd av experter så stärker det det fortsatta arbetet då det finns en bra grund att stå på.

- Bevaka trender genom återkommande inventeringar i kommunen

Åtminstone i varje kärnområde och i områden med skyddsvärda arter bör regelbundna inventeringar göras av biologer. Fåglar kan inventeras med standardrutiner t.ex. tre gånger på ett år och detta återupprepas med en regelbundenhet av t.ex. vartannat år. Fler områden än idag kan växtinventeras etc.

Kommentar till de övriga fem strategierna

Strategi 1.

En sammanhängande blågrön infrastruktur bör mycket tydligare beröra de Gröna kilarna som går in i Stockholms stad: *Hanvedenkilen*, *Ekerökilen*, *Görvelnkilen*, *Tyrestakilen* och *Järvakilen*. Se karta nedan där kilarna markeras. Det är bra att handlingsprogrammet skriver att Stockholms blågröna infrastruktur är stadens högst prioriterade naturkvalitet, men det förpliktigar. Antalet ekodukter måste öka betydligt i Stockholm.

Prioriterade arter är ett intressant inslag som kan vara till nytta för många fler arter. Dock är svårt att välja ut arter och listan på vilka arter som ska ingå bör kanske utökas redan från start.

Strategi 2.

Att öka kunskap om naturvårdsskötsel är centralt, detta borde dock genomförts redan tidigt 2000-tal högre grad.

Strategi 3.

Det bör tydliggöras att Stockholms fysiska planering i översiktsplanen kolliderar med t.ex. Hanvedenkilen. Listan med "Naturmiljöer i behov förstärkning" är bra genomarbetad.

Strategi 4 och 5

Det behöver införas en grafisk profil med skylar och portalar som ramar in alla naturområden i Stockholm oavsett om de är skyddade eller inte. Det är bra med nya kartunderlag som underlättar planering av skötsel.

Inneboende konflikter och otydligheter bör föras upp till ytan

I syftet refereras till stadens Vision 2040 som anger att "*Stadens grönområden är tillgängliga och trygga med en rik biologisk mångfald och smarta ekosystemtjänster som gör staden väl rustad för ett förändrat klimat*". Redan här borde utveckling av orden "tillgängliga

grönområden” respektive “trygga grönområden” göras, för vad mer precist menar staden med det?

Är tillgänglighet detsamma som utbud, d.v.s. ska stockholmarna ha tillgång till grönområden nära där de bor? Anspelar det i sin tur på närhet till grönområde, d.v.s. helst mindre än 300 m? Eller är det krav på vissa beläggningar i grönområden? Ska en entré till ett grönområde ha en viss standard för att anses godtagbar för att besökare ska se var man kan gå in i grönområdet? Ska belysning ingå som ett kriterium när tillgänglighet bedöms?

Vad är kriterierna för att ett grönområde ska anses var tryggt? Finns det särskild statistik på respektive grönområde som definierar hur tryggt eller otryggt det upplevs? Är det relevant att beakta den faktiska statistiken för antalet brott i respektive grönområde när trygghet ska definieras i ett grönområde? Hur bedöms behovet av belysning i grönområden för att tröskeln för trygghet ska vara uppnådd?

Beroende på hur staden ser på omfattningen av tillgänglighet och trygghet i grönområden så får det otvivelaktigt en påverkan på biologisk mångfald. Främst så är risken det blir en negativ effekt som gör att förekomsten rik biologisk mångfald minskar. Belysning kan t.ex. störa djurlivet såsom fladdermöss.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
Anton Mikael,Clarholm	2020-10-07
PER GUSTAV,FRIDOLIN	2020-10-07